

SCI-CONF.COM.UA

MODERN SCIENCE: PROBLEMS AND INNOVATIONS

**ABSTRACTS OF I INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
APRIL 5-7, 2020**

**STOCKHOLM
2020**

СПЕЦИФІКА РОБОТИ ВИХОВАТЕЛЯ ІЗ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Цюпак Ірина Миколаївна,

к.пед.н., доцент

Воскобойник Оксана Михайлівна,

студентка

Херсонський державний університет

м.Херсон, Україна

Вступ. Аналіз теоретичних ідей соціалізація особистості в дошкільному дитинстві засвідчує поширюваність думкою про проблемність ситуації соціалізації особистості на етапі дитинства. Беручи за основу методологічний принцип взаємозв'язку сутності та явища, які у пізнанні є щаблями опанування предмета, ми досліджували педагогічну практику як джерело відомостей про особливості соціалізаційного процесу на етапі дошкільного дитинства, який реалізовується як відносно соціально контрольована його частина у дошкільних навчальних закладах та інших дитячих установах, де опікуються дітьми від трьох до шести років.

Отримана інформація дозволить зрозуміти особливості процесу соціалізації в групах дітей дошкільного віку, тобто розкрити внутрішню сутність цього процесу, що виражається у єдності у всіх його багатоаспективних властивостей та стосунків.

Мета роботи: здійснити аналіз проблеми соціалізації та специфіки роботи вихователя з дітьми дошкільного віку, висвітлення її теоретичних аспектів, окреслення сфери її практичного застосування у галузі сучасної дошкільної педагогіки.

Матеріали і методи. Для досягнення сформульованої мети були використані такі методи дослідження: *теоретичні:* аналіз (історико-педагогічний, теоретичний, порівняльний) психолого-педагогічної літератури з питань роботи вихователя із соціалізації дітей дошкільного віку; *емпіричні:*

спостереження за діяльністю дітей дошкільного віку, інтерв'ювання батьків, бесіда, спостереження освітніх ситуацій, вивчення питань діагностики соціалізації дітей середнього дошкільного віку.

Результати та дискусія. Потреба в спеціалістах соціально-педагогічного профілю, які покликані забезпечити створення ефективної системи соціально-педагогічної допомоги і підтримки дитинства, охорони і захисту прав дітей, є сьогодні надзвичайно актуальною. У зв'язку з цим особливої уваги набуває діяльність порівняно нового загону педагогічних працівників. Нагальним науковим і практичним завданням є дослідження і наголошування їхньої співпраці з педагогами освітніх навчальних закладів для реалізації таких чинників, як:

1. Соціальна ситуація розвитку дитини – це певні особливості взаємодії дитини і соціального середовища; особливості соціального становлення дитини в соціумі на певному віковому етапі її розвитку; соціальний розвиток дитини, який залежить від впливу на неї навколишнього середовища; соціальні умови, які викликають розвиток новоутворень у дитини у певному віці; ситуація розвитку дитини у конкретний віковий період.

2. Соціальна компетентність - здатність дитини орієнтуватися в людському оточенні; вміння виділяти дитини в собі та інших спільне та відмінне; вміння вступати у взаємини з іншими людьми, у відносини з суспільством.

3. Індивідуалізація - сукупність своєрідних рис, які відрізняють людина від інших; задоволення своєї неповторності; людина -це неповторний світ; процес накопичення власного досвіду поведінки в суспільстві; системи смислів і значень людини.

Отже, важливим аспектом роботи сучасних дошкільних установ є якісне зростання соціальних педагогів, оскільки їхня соціально-педагогічна діяльність прямування на створення сприятливих умов соціалізації особистості у дошкільному дитинстві.

Зміна структури дошкільного закладу розкриває нові перспективи у вихованні та соціалізації особистості у дошкільному дитинстві з потребами людини та суспільства в цілому. Варто зазначити, що мова йде про розвиток дітей дошкільного віку, охоплених суспільною дошкільною освітою [34, с.3].

Розглянемо особливості адаптаційного процесу новоприбулих дітей, його проектування вихователем за реалізацію у практичній діяльності.

Соціальна адаптація - одна із складових процесу соціалізації. Весь процес соціалізації людини складний та є низкою адаптаційних ситуацій, які змінюють одна одну. Перші суттєві зміни в житті дитини дошкільного віку відбувається під час її приходу в дошкільний заклад, коли змінюються умови соціального середовища. Від того, як пройде процес пристосування дитини до нового режиму дня, до незнайомих дорослих і малих дітей, залежить її фізичний та психічний розвиток, позитивне соціальне самопочуття, яке в кінцевому результаті визначить уміння адекватно сприймати навколишній соціальний світ, гармонійно поводитися у нових соціальних умовах. Пріоритет дошкільної установи в адаптаційний період надається нами як позитивно забарвлені, міжособистісні та ігрові стосунки з однолітками у змістовній та цікавій діяльності (пізнавальній, музичній, образотворчій, трудовій тощо), у розвиваючих іграх.

Зауважимо, що проблема соціальної адаптації дошкільників має досить ґрунтовну теоретичну розробку (Н.Аскаріна, Н. Ватутіна, Л. Голубєва, Т.Жаровцева, О.Кононко, Т.Науменко, С.Нечай, Р.Тонкова-Ямпольська, Ж.Юзвак та інші), проте технологічне забезпечення цього процесу в умовах дошкільного навчального закладу є недостатнім. Тому у процесі вивчення особливостей адаптації дітей до нових соціальних умов дошкільного закладу ми прагнули з'ясувати, описати особливості адаптаційного процесу новоприбулих дітей, його проектування вихователем та реалізацію практичній діяльності.

Як зазначає Р.Тонкова-Ямпольська, при адаптації дитини до умов закладу дошкільної освіти йдеться «не про порушення зв'язків з батьками, створених і

закріплених у ці перші місяці життя, які дитина у нормальних сімейних умовах проводиться включно в родині. Мова йде про тимчасову розлуку з близькими і про формування нових зв'язків, які не мають і не повинні мати характеру сімейних».

Ступінь складності адаптації залежить від індивідуальних особливостей дитини, так і від повноти життєвого досвіду, набутого в родині та фізичного здоров'я дитини. Також ученими встановлено, що ступені прояви адаптаційних зрушень тісно пов'язані із попередніми умовами виховання, під впливом яких формується система вищої нервової діяльності дитини (Н.Аскаріна, Л.Голубева, Р.Тонкова-Ямпольська). Перебіг та тривалість процесу соціальної адаптації, таким чином, залежить від неможливості встановлювати різноманітні зв'язки з людьми найближчого оточення.

Спостереження за особливими адаптаційного процесу прибулих дітей, його проектування вихователем та реалізацією у практичній діяльності дали змогу виокремити типи помилок, які допускаються на цьому важливому для соціалізації дитини етапі:

- незважаючи на добре відомі у педагогічній науці наслідки насильного відриву від матері, дорослі продовжують практикувати цю помилку. Факт розлучення дитини з мамою триває та підриває у дитини базове почуття довіри до світу, що формується в цей період;

- незважаючи на добре відому практичним працівникам провідну роль дорослого у розвитку дитини, в період адаптації забувають про це і залишають дитину без усілякої допомоги та підтримки: дитині пропонують погратися іграшками або з іншими дітьми. Відтак дитина змушена самотійно вчитися орієнтуватися у новому незвичному оточенні, чужому для неї;

- не правильно вибудована лінія поведінки всіх дорослих - вихователів та батьків - призводить до того, що плач новоприбулої дитини негативно впливає на загальний емоційний фон групи, спрацьовує механізм емоційного зараження - всі діти починають плакати;

- подекуди, щоб зняти негативне емоційне тло для інших дітей, завідувач дошкільної установи дозволяє вихователям не брати на прогулянку новоприбулих, що, у свою чергу, тільки ускладнює психологічну напругу дитини, прогулянка - то найкраща можливість для дитини поліпшити своє самопочуття й заспокоїтися, а також форма індивідуальної роботи з дитини для забезпечення позитивно-емоційного стану;

- проблема адаптації людини, є насамперед проблемою батьків, яку не можна перекладати на працівників дошкільного закладу завдання батьків підготувати дитину до приходу дошкільного закладу завданнями вихователя з батьками адаптувати дитину до нових соціальних умов.

Отже, завдання батьків - підготувати дитину до приходу в дитячий садок, а завдання вихователів - допомогти батькам легко адаптувати дитину до нових соціальних умов.

Означені адаптаційні процеси у практиці дошкільного закладу дали змогу встановити наявність ступеня важкості проходження адаптаційного періоду:

- легка адаптація - поведінка дитини нормалізується протягом 10- 15 днів; у таких дітей відповідно до норм відбувається збільшення ваги, спостерігається адекватна поведінка в групі, не зафіксовано захворювань протягом 1 місяця відвідування дошкільного закладу;

- адаптація середнього ступеня важкості - зрушення у поведінці дитини нормалізується протягом місяця; відбувається зменшення ваги на короткий термін; траплялися одноразові, нетривалі (п'ять-сім днів) захворювання; зафіксовано ознаки психічного стресу: несприятлива реакція у вигляді плачу на окремі режимні процеси, усамітнення, відмова від гри, спілкування, від заняття;

- важка адаптація триває від двох до шести місяців; з фіксованими багаторазовими захворюваннями, втрату отриманих і закріплених культурно-гігієнічних навичок, навичок мови, рухів, іноді виявляється, як фізичне, так і психічне виснаження організму.

Отже, отримані результати вказують на необхідність організації життя дитини за умови, яка б дозволила найбільш адекватно безболісно

приспосуватися до нових умов дошкільного закладу, а вихователям розвивати її можливості, активно включатися в нові умови соціального середовища, забезпечувати адаптивну підготовку особистості - тобто формувати вміння і навички пристосування, які індивід набуває у процесі життєдіяльності.

Як відомо, якісна своєрідність процесу соціалізації особистості в дитинстві визначається особливостями соціальної ситуації розвитку. Тому наступним напрямом роботи стало вивчення аспектів здійснення соціалізації дітей у дошкільному закладі як своєрідної соціальної ситуації розвитку, де дитина-дошкільник має змогу взаємодіяти з дорослими та дітьми, що передбачало вивчення стилю взаємодії вихователів з дітьми дошкільного віку. У додатку А подано характеристику стилів спілкування вихователя з дітьми.

Оскільки ми досліджували процес соціалізації особистості в дошкільному закладі, то, насамперед, нас цікавить, як вихователі організують взаємодію дітей у педагогічному процесі, яким чином педагоги забезпечують соціалізацію дітей (такий її важливий аспект, як співробітництво між дітьми) у процесі спеціалізованого організованого навчання - на заняттях, а також у самостійній взаємодії дітей, яка виникає стихійно у різних видах дитячої діяльності.

Вихователі для реалізації мети соціалізації організують взаємодію дітей на заняттях, які передбачають використання методу проекту («Моє рідне місто»), де кожна підгрупа дітей виконує цікаве пізнавальне завдання шляхом налагодження взаємодії. Найчастіше такі заняття проводяться з розділами програми: «Ознайомлення з навколишнім середовищем», «Образотворча діяльність», «Фізична культура».

Найбільші можливості для об'єднання дітей на засадах співробітництва мають інтегровані заняття, спрямовані на засвоєння, закріплення та систематизації знань дітей. Також на заняттях, де діти отримують нові знання, співробітництво організувати доцільно, значні можливості для організації співробітництва між дітьми на тематичних та комплексних заняттях з різних розділів програми.

Мета, задля якої організовується співробітництво між людьми, обмежуються забезпечення освітньої функції, як-от: діти більш ефективно засвоюють матеріал, заняття стає більш цікавим для дітей, діти люблять працювати в колективі.

Проаналізуємо стратегію організації спільної діяльності дітей більш детально, щоб зрозуміти, чому обирають її досвідчені педагоги. При наявності індивідуальних варіантів керівництва, помітили такі загальні особливості: - орієнтація при об'єднанні дітей на вільний вибір партнера дитиною; - орієнтація на об'єднанні дітей на рівень комунікативного розвитку; - орієнтація при об'єднанні дітей на рівень інтелектуального розвитку дітей; - орієнтація при об'єднання дітей на рівень практичних умінь і навичок; - орієнтація на об'єднання дітей на наявність соціальний досвід; - орієнтація провідної дітей на дисциплінованість та організованість.

Висновок. Отже, для реалізації мети соціалізації дитини дошкільного віку вихователям варто використовувати різні моделі співробітництва. Розглянуті тенденції переконливо доводить, що у педагогів закладів дошкільної освіти відсутні чіткі уявлення про соціалізацію особистості дошкільника; наявна недостатня спроможність самостійно вивчати соціальний розвиток дитини та особливості її соціальної ситуації розвитку в дошкільному віці.